

02.09.2003

PSA- 2002- R-1-53

Tieliikelaitos, Päällyste- ja ympäristöpalvelut
PL 382
33101 Tampere

Viite

Asia Yhteysviranomaisen lausunto arviointiselostuksesta koskien pilaantuneiden maiden käsittelylaitosta Iisalmen Peltomäellä

Tieliikelaitoksen Päällyste- ja ympäristöpalvelut on toimittanut Pohjois-Savon ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisen arviointiselostuksen, joka koskee pilaantuneiden maiden käsittelylaitoksen rakentamisesta Iisalmen Peltomäkeen. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettu hankkeeseen, koska kyseessä on ongelmajätteiden käsittelylaitos.

Arviointiselostus on hankkeesta vastaavan (Tieliikelaitos) laatima asiakirja, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista.

Pohjois-Savon ympäristökeskus toimii yhteysviranomaisena ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Arviointimenettely on alkanut Tieliikelaitoksen toimitettua arviointiohjelman Pohjois-Savon ympäristökeskukseen 04.02.2003. Pohjois-Savon ympäristökeskus on antanut siitä lain mukaisen lausunnon 13.05.2003.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ohjausta varten perustettuun ohjausryhmään on kuuluneet Tieliikelaitoksen lisäksi Iisalmen kaupungin ympäristö- ja maankäytönsuunnittelun, Pohjois-Savon Liiton, Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen edustajat.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettyjä käsitteitä on selvennetty liitteessä 1.

HANKKEESTA VASTAAVA

Tieliikelaitoksen Päällyste- ja ympäristöpalvelut.

HANKE JA SEN VAIHTOEHDOT

Iisalmen kaupungista noin 6 km pohjoiseen Peltomäkeen suunniteltu pilaantuneiden maiden käsittelylaitos on osa Tieliikelaitoksen Päällyste- ja ympäristöpalvelujen valtakunnal-

lista pilaantuneiden maiden käsittelyverkostohanketta, jonka tavoitteena on perustaa Suomeen viidestä kymmeneen pilaantuneiden maiden käsittelylaitosta.

Tieliikelaitoksella on tarkoitus sijoittaa Peltomäkeen pilaantuneiden maiden käsittelylaitos, käsiteltyjen maiden loppusijoitusalue sekä käsittelyä odottavien pilaantuneiden maiden ja teollisuuden sivutuotteiden varastointialue. Käsittelykeskus on tarkoitus perustaa Peltomäen kallioulouhosalueelle, jonka pinta-ala on noin 9 ha.

Etäisyys lähempiin asuinrakennuksiin on noin 600 metriä. Asuinrakennukset on liitetty alueen vesihuoltoverkkoon. Lähin koulu on noin 2,5 km päässä käsittelykeskuksesta lounaaseen.

Peltomäen alueella toimii tällä hetkellä Ylä-Savon Jätehuolto Oy, joka hoitaa osakaskuntiansa Iisalmen, Keiteleen, Kiuruveden, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vierevän jätehuoltoa.

Tieliikelaitoksella on toteutettavaksi aiotussa käsittelykeskuksessa tarkoitus varautua seuraaviin pilaantuneiden maiden käsittelymenetelmiin ja vuosittaisiin määriin:

- Sementti- ja bitumistabilointi, 20 000 t/a
- Terminen desorptio, 20 000 t/a
- Alipainekäsittely, 5 000 t/a
- Loppusijoitus (vaihtoehdossa 1)
- Käsiteltyjen ja käsittelyä odottavien maiden sekä teollisuuden sivutuotteiden väli-varastointi, 95 000 t/a
- Uudet hyväksyttävät puhdistustekniikat, joita tekniikan kehittyessä otetaan käyttöön

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kahta eri vaihtoehtoa:

Hanke ei toteudu paikallisesti, Vaihtoehto 0

Vaihtoehdossa pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta ei toteuteta Peltomäessä. Vaihtoehdossa tarkastellaan tällöin toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutuksia.

Käsittely- ja loppusijoitusalueen perustaminen, Vaihtoehto 1

Pilaantuneita maita tuodaan alueelle Pohjois-Savosta, Pohjois-Karjalasta ja Kainuusta. Pilaantuneet maat käsitellään haitattomaksi ja ohjataan pääosin hyötykäyttöön stabiloimalla, termisellä desorptiolla ja alipainekäsittelyllä sekä mahdollisella uudella puhdistusmenetelmällä. Pilaantuneita maita voidaan sijoittaa käsittelykeskuksen alueelle.

Käsiteltyt puhtaat maat käytetään Ympäristöyrityspuiston alueella tai sen ulkopuolella hyödyksi mm. peittomaina ja pohjarakenteissa.

Käsittelyalueen perustaminen, Vaihtoehto 2

Pilaantuneita maita tuodaan alueelle Pohjois-Savosta, Pohjois-Karjalasta ja Kainuusta. Pilaantuneet maat käsitellään haitattomaksi ja ohjataan pääosin hyötykäyttöön stabiloimalla, termisellä desorptiolla ja alipainekäsittelyllä sekä mahdollisella uudella puhdistusmenetelmällä. Pilaantuneita maita ei loppusijoiteta tässä vaihtoehdossa käsittelykeskuksen alueelle.

Käsittelyt puhtaat maat käytetään Ympäristöyrittäjäpuiston alueella tai sen ulkopuolella hyödyksi mm. peittomaisina ja pohjarakenteissa.

LIITTYMINEN MUIHIN HANKKEISIIN JA SUUNNITELMIIN

Peltomäen käsittelykeskus on osa Tieliikelaitoksen pilaantuneiden maiden käsittelykeskusten verkostoa. Lähin vastaavia toimintoja ja palveluja tarjoava käsittelykeskus tulisi suunnitelmien mukaan Varkauden seudulle Riikinnevan jätteenkäsittelykeskuksen alueelle, jossa myös on tällä hetkellä käynnissä ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Iisalmen kaupunki on tehty vuonna 2002 ympäristöyrittäjäpuistosta ympäristövaikutusten arvioinnin, joka ei ole kuitenkaan ollut ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukainen arviointi.

Suunnitellun pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen paikalla on tällä hetkellä ajoittain tapahtuva louhintaa-, murskaus- ja asfalttiasematoimintaa sekä kiviaineksen varastointia. Maa-ainesten otolle on myönnetty lupa vuoteen 2008 saakka. Tieliikelaitos on tarkentanut louhintasuunnitelmaa siten, että se palvelisi paremmin myöhemmin rakennettavan loppusijoitusalueen rakentamista.

Peltomäellä ympäristöyrittäjäpuiston alueella toimivan Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n toimintaa koskeva lupahakemus on tällä hetkellä vireillä Pohjois-Savon ympäristökeskuksessa.

LIITTYMINEN MUIDEN LAKIEN MUKAISIIN MENETTELYIHIN

Käsittelykeskuksen alueelle tulevat toiminnot tarvitsevat toiminnalleen ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisen ympäristöluvan lupaviranomaiselta, eli Pohjois-Savon ympäristökeskukselta. Tieliikelaitos on ilmoittanut, että se laittaa toimintaa koskevan lupahakemuksen vireille elo – syyskuussa 2003. Lupaviranomainen ei voi kuitenkaan myöntää lupaa toiminnalle, ennen kuin sen käytettävissä on arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto.

Alueelle tulevat rakennukset tarvitsevat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisen rakennusluvan Iisalmen kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselta.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Pohjois-Savon ympäristökeskus on yhteysviranomaisen ominaisuudessa kuuluttanut ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta Iisalmen kaupungin ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ilmoitustauluilla 03.06.2003 – 03.07.2003. Kuulutus on julkaistu Iisalmen Sanomat nimisessä lehdessä. Arviointiselostus on nähtävillä arviointimenettelyn ajan Iisalmen kaupungintalolla ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksessa.

Arviointiselostuksesta on pyydetty lausuntoja ja mielipiteitä 03.07.2003 mennessä Pohjois-Savon ympäristökeskukselle.

Hankkeesta vastaava Tieliikelaitos järjesti hanketta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sekä arviointiselostusta koskevan yleisötilaisuuden 03.06.2002 Iisalmen kaupungin talolla.

Hankkeelle on perustettu ohjausryhmä, johon kuuluvat Iisalmen kaupungin ympäristö- ja maankäytönsuunnittelun, Pohjois-Savon liiton ja Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n sekä ympäristövaikutusten arviointia laativan konsultin edustajat.

Hankkeesta vastaava Tieliikelaitos esittelee hanketta internet-sivuillaan osoitteessa www.tieliikelaitos.fi.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Pohjois-Savon ympäristökeskukselle toimitettiin 6 lausuntoa ja mielipidettä. Pohjois-Savon ympäristökeskus toimittaa kopion kaikista annetuista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle Tieliikelaitokselle tämän lausunnon liitteinä.

Arviointiselostuksesta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeinen sisältö oli seuraava:

Pohjois-Savon liitto toteaa lausunnossaan, että Pohjois-Savossa on vireillä kolme pilaantuneiden maiden käsittelykeskushanketta, jonka vuoksi tulisi harkita sitä, että pitääkö kokonaistilanteen heijastua yksittäisinä hankkeina ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn tulevien hankkeiden tarkasteluun. Samalla tulisi harkita pitäisikö nyt nähtävillä olevan arviointiselostuksen esitystapaa yksityiskohtaisemmin keskusten käsittelyedellytyksiä suhteessa oletetulta toiminta-alueelta käsittelyyn mahdollisesti tulevien pilaantuneiden maiden määrään ja laatuun.

Itä-Suomen lääninhallitus, sosiaali- ja terveysosasto toteaa, että selostuksesta ei vieläkään selviä esitetyllä vaikutusalueella sijaitsevien asuinrakennusten ja asukkaiden määrä.

Onnettomuus- ja häiriötilanteisiin varautumista ei ole esitetty. Laadittavassa varautumissuunnitelma olisi hyvä tehdä yhteistyössä muiden ympäristöpuiston alueella toimivien yritysten kanssa.

Lääninhallitus haluaa korostaa hankkeesta tiedottamisen merkitystä ja tärkeyttä. Ennakko- pelkoja voidaan lieventää ja vähentää tiedottamisella esim. paikallisessa lehdessä.

Lisäksi lääninhallitus pitää tärkeänä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointikeinoina paikallisen terveys- ja sosiaaliviranomaisen kuulemista, jota ei kuitenkaan arviointiselostuksen mukaan kuitenkaan ole tehty.

Iisalmen kaupunginhallituksella ei ole huomautettavaa arviointiselostuksesta.

Kuopion työsuojelupiirin työsuojelutoimistolla ei ole huomautettavaa arviointiselostuksesta.

Iisalmen seudun kansanterveystyön kuntayhtymällä ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Sirkka ja Kalle Väisänen tuovat esille epäilyksen siitä, onko heidän ja muiden lähialueiden asukkaiden terveysvaikutukset huomioitu riittävästi. Vaikutuksia, joita em. asukkaisiin kohdistuu, on heidän mielestään haju, kaasumaiset aineet, melu ja pöly.

Lisäksi he kysyvät, että kuinka heidät voidaan velvoittaa ilman minkäänlaisia korvauksia ylläpitämään metsiään suoja-alueena ympäristöyrityspuistolle.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yleistä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarkoituksena on edistää toteutettavaksi aiottujen hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja heidän vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia.

Koska arviointimenettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, niin arviointimenettelyyn ei liity valitusoikeuksia. Hankkeen toteuttamista koskevissa muissa laeissa säädetään asianosaisten oikeudesta valittaa hanketta koskevista päätöksistä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on hankkeesta vastaavan laatima selvitys, jossa on arvioitu mitä vaikutuksia hankkeen toteuttamisesta syntyy.

Ympäristövaikutusten arviointi on tehty pääsääntöisesti arviointiohjelman (ollut nähtävillä 10.03.2003 – 14.04.2003) ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Arviointiselostuksessa on kuitenkin joitakin puutteita, joita arviointiohjelmasta annetussa lausunnossa edellytettiin. Näistä puutteista on kerrottu jäljempänä olevien otsikoiden alla.

Arviointiselostuksen riittävyys

Pohjois-Savon ympäristökeskus katsoo, että Peltomäen pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta koskeva arviointiselostus on sisällöltään riittävä ja se on pyritty tekemään siten, että ympäristövaikutusten arvioinnista saatuja tuloksia voidaan käyttää hyväksi hankkeen jatkosuunnittelussa.

Tiedot hankkeesta ja sen sijainnista

Arviointiselostuksessa on kerrottu pääsääntöisesti selkeästi mitä eri toimintoja alueelle on kaavailtu ja ymmärrettävästi selvitetty mitä eri toiminnot tarkoittavat. Kaikilta osin arviointiohjelmassa olevia puutteita ei ole arviointiselostuksessa korjattu, koska esim. polttolaitoksen sijaintia ei ole edelleenkään esitetty lainkaan alueen käyttöä kuvaavissa viistokuvissa, eikä muissakaan aluetta kuvaavissa asemapiirroksissa. Tällainen vähintäänkin yleissuunnitelmatasoinen suunnitelma kaikkien eri toimintojen sijoittelusta alueelle olisi tullut esittää arviointiselostuksessa, jotta toiminnasta syntyviä kokonaisvaikutuksia olisi voitu tosiasiallisesti arvioida.

Tiedottaminen ja kansalaisten osallistuminen

Tieliikelaitoksen tiedottaminen hankkeesta ja sen vaikutusten arvioinnista on tapahtunut hyvin koko arviointimenettelyn aikana. Arviointimenettelyn aikana on huomioitu hyvin lähiasukkaiden osallistumisesta ja vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointiselostuksessa on myös esitetty mahdollisia tapoja siitä, kuinka lähialueen asukkaiden osallistuminen huomioidaan varsinaisen toiminnan aikana.

Hankkeen toteuttamisvaihtoehdot

Hankkeen toteuttamisvaihtoehdot on kerrottu arviointiselostuksessa hyvin. Vaikka todellisuudessa vaihtoehtoja olisi voinut olla enemmänkin, edustavat nyt esillä olevat vaihtoehdot hyvin muidenkin mahdollisten vaihtoehtojen aiheuttamia ympäristövaikutuksia. Näin ollen vaihtoehtojen määrä voidaan katsoa olevan YVA-lain vaatimusten mukainen.

Vaikutusalueen raja

Vaikutusalueiden rajaukset ovat pääpiirteissään oikeanlaiset, joskin joidenkin vaikutusten, kuten esim. pöly- ja meluvaikutusten osalta, olisi rajauksiin kaivannut tarkennuksia. Nyt esitetyt rajaukset eivät todellisuudessa ole aina niin yksiselitteisiä eri vaikutusten osalta. Esimerkiksi pölyvaikutusten laajuus ja suunnat eivät toiminnan luonteesta johtuen ole yhteneviä esim. meluvaikutusten kanssa.

Vaikutukset asutukseen

Arviointiohjelmasta annetussa mielipiteessä sekä hankkeen tiedotustilaisuuksissa on esille tullut se seikka, ettei ympäristöyrittäjäpuiston läheisyydessä olevia metsätalousalueita voi kaikilta osin käyttää hyväksi, koska puustoihin on kerääntynyt kivipölyä. Em. asiaa ei ole selvitetty riittävästi arviointiselostuksessa. Vaikkei kallionlouhinta suoranaisesti kuulukaan nyt arvioitavana olevaan hankkeeseen, on se kuitenkin niin suoranaisesti kytköksissä hankkeeseen, että sen osalta olisi tullut esittää tarkempia tarkasteluja niin melu- kuin pölyvaikutustenkin osalta.

Hajuhaittojen osalta olisi tullut myös tarkastella tarkemmin hajun leviämistä asuinkiinteistöille, koska käsittelykeskuksessa on tarkoitus välivarastoida sellaisia pilaantuneita maita, joissa on helposti haihtuvia yhdisteitä. Öljyhiilivedyillä pilaantuneet maamassat saattavat aiheuttaa hajuhaittoja laajallekin alueelle, mikäli ei huolehdita maamassojen nopeasta peittämisestä tai niitä ei sijoiteta alipaineistettuihin halleihin, joissa on poistoilman käsittely. Erityisesti bensiinillä pilaantuneet maat saattavat aiheuttaa merkittäviä hajuhaittoja. Tällaisten maiden varastointi halleissa on muutoinkin turvallisuusriski mahdollisen räjähdysvaaran vuoksi, joten niiden varastointiin halleissa tulisi suhtautua hyvin varauksellisesti.

Vaikutukset maankäyttöön

Keväällä 2003 vahvistetussa maakuntakuntakaavassa alue on varattu jätteenkäsittelyalueeksi, joten hanke toteuttaa siltä osin maakuntakaavaa. Alueella olevassa oikeusvaikutteisessa asemakaavassa alue on myös varattu jätteenkäsittelyalueeksi.

Käsittelylaitoksen perustaminen ja sitä kautta pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamistoiminnan vilkastuminen edesauttaa pilaantuneiden maa-alueiden uudiskäyttöä. Tämä uudiskäyttö voi edesauttaa paikoin merkittävästikin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttamista, koska se eheyttää paikallisesti yhdyskuntarakennetta.

Asemakaavan laadinnan yhteydessä on tehty kaavaa koskeva vaikutusten arviointi, mikä antaa hyvät mahdollisuudet käsittelykeskuksen perustamiselle. Samalla se edesauttaa muun asemakaavoitetun alueen käyttöönottoa asemakaavan mukaiseen käyttöön, koska joillekin ympäristöyrittäjäpuistoon mahdollisesti sijoittuvaksi aikoville yrityksille saattaa olla suuri merkitys sille, että alueella toimii valmiiksi käsittelylaitos, johon osa yrityksen jätteistä voidaan sijoittaa, ilman pitkiä kuljetusmatkoja. Tämä voi parantaa em. yritysten taloudellisia toimintamahdollisuuksia.

Liikenteen kasvu hetkellisesti saattaa kuitenkin aiheuttaa maankäyttöön kohdistuvia vaikutuksia, jonka vuoksi käsittelylaitokselle tapahtuvan liikenteen hetkittäiset määrät olisi jatkosuunnittelussa tarpeen selvittää ja arvioida tarkemmin kuin ne nyt on esitetty arviointiselostuksessa.

Vaikutukset elinkeinoelämään

Elinkeinoelämään kohdistuvien vaikutusten osalta olisi tarpeen ollut arvioida myös sitä, miten käsittelykeskuksen rakentaminen välillisesti vaikuttaa pilaantuneiden kohteiden uudelleen käyttöönottoon ja mitä hyötyjä siitä saa maankäytön suunnitteluun.

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen, kuten muidenkin alueellisten ympäristökeskusten alueilla on tuhansia pilaantuneita maa-alueita, joista sadat ovat kiireellisesti kunnostettavien kohteiden listalla. Näiden kohteiden kunnostaminen pääsee vasta todenteolla käyntiin, kun on olemassa alueellisesti taloudellinen vaihtoehto käsittelypaikoiksi. Mikäli tällaisia käsittelypaikkoja ei ole olemassa alueellisesti, saattaisi se joissakin tapauksissa aiheuttaa sen, että pilaantuneiden kohteiden puhdistamisvelvollisilla yrityksillä ei olisi taloudellisia mahdollisuuksia kunnostaa alueita ja täten niiden toimintamahdollisuudet saattaisi olla vaarassa. Arviointiselostuksessa olisi kaivannut arviointia siitä, miten paljon taloudellisia säästöjä saadaan paikallisesti aikaan, kun hanke toteutuu.

Vaikutukset maisemaan

Alueella oleva kaatopaikkatoiminta hallitsee lähimaisemaa, eikä uuden loppusijoitusalueen rakentaminen samalle alueelle aiheuta merkittäviä muutoksia lähimaisemaan.

Maisemaan kohdistuvien vaikutusten arviointiin olisi tullut sisällyttää kuvasovitteita, joilla olisi voinut arvioida kaukomaisemaan kohdistuvia vaikutuksia. Pelkkää mainintaa siitä, ettei käsittelyalue näy laajemmalle alueelle, ei voida pitää riittävänä, varsinkin kun edellä mainittua väitettä ei ole perusteltu millaisiin selvityksiin ja arviointiin se perustuu.

Vaikutukset liikenteeseen

Liikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu riittävän hyvin. Tarkasteluun olisi kuitenkin tullut sisällyttää arviointiohjelmasta annetussa lausunnossakin kaivattua syklittäisen liikenteen kasvun tarkastelua, koska pilaantuneiden kohteiden kunnostaminen on hyvin kausiluontoista ja yksittäinen kunnostus tapahtuu yleensä hyvin nopeassa ja tiiviissä tahdissa. Liikenteeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa olisi lähtökohdaksi tullut lisäksi ottaa se seikka, että liikennemäärät eivät jakaudu koko vuodelle tasaisesti, vaan se jakautuu pääsääntöisesti vain muutaman kesäkuukauden ajalle.

Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin

Käsittelykentältä ja loppusijoitusalueelta syntyvien vesien johtaminen ensin omaan tasausaltaaseen ennen näiden vesien johtamista Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n kaatopaikkatoimintaa varten rakennettuun tasausaltaaseen on erityisen hyvä ratkaisu. Tällöin voidaan turvata, ettei mahdollisissa vahinkotilanteissa haitta-aineita sisältäviä vesiä pääse kaatopaikan tasausaltaaseen ja sitä kautta Vuohiniemen puhdistamolle. Käsittelykeskuksen tasausaltaan mitoituksessa on kuitenkin huomioitava jatkossa mikä on määräävänä mitoistustekijänä tasausaltaan koolle. Alueelle rakennettavien pintarakenteiden ja asfaltointien johdosta määräävänä mitoistustekijänä saattaa olla hetkellinen rankkasade, eikä sulamisvedet, joita usein käytetään tasausaltaiden koon mitoistustekijöinä.

Suotovesien määrän ja laadun arviointia olisi kaivattu myös arviointiselostuksessa, vaikka näiden arvioiminen on hankalaa, koska vastaavanlaisesta toiminnasta ei ole koko valtakunnasta vielä riittävästi kokemuspohjaista tietoa. Teoreettisella laskennalla olisi voitu kuitenkin arvioida suotovesien mahdollisia määriä ja niiden mahdollisesti tarvitsemaa erilliskäsittelyä.

Arviointiselostuksen kuvassa 29 on esitetty käsittelyalueen kalliooperän ruhjeisuus, mutta asiasta ei ole mainintaa itse tekstiosassa. Näiden kallioruhjeiden kautta pohjaveteen mah-

dollisesti aiheutuvat vaikutukset olisi pitänyt kertoa tekstissä, olkoonkin että esim. loppusijoitusalueen pohjarakenne on tarkoitus tehdä vedenpitäväksi kaatopaikoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Vaikutukset maa- ja kallioperään

Käsittelykeskuksen rakentamisella ei selostuksen mukaan ole vaikutusta alueella olevaan maa- ja kallioperään, mutta tarkasteluun olisi voinut sisällyttää myös kuinka paljon voidaan säästää neitseellisiä maa-aineksia ja erityisesti millaista osuutta kokonaisuudesta em. määrä vastaa, kun käsiteltyjä pilaantuneita maita ja teollisuuden sivutuotteita käytetään korvaavana materiaalina esim. maarakentamisessa.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja eläimistöön

Alueen asemakaavan valmistelun yhteydessä tehdyssä luontoselvityksessä ei ole tullut esille sellaisia kasvillisuuteen ja eläimistöön erityisesti kohdistuvia vaikutuksia, joten arviointiselostuksessa on tältä osin tarkasteltu riittävän hyvin kasvillisuuteen ja eläimistöön kohdistuvia vaikutuksia.

Vaikutukset ilmaan ja ilmastoon

Arviointiselostuksessa on kokonaan jäänyt tarkastelematta välivarastoinnissa olevista öljyhiilivedyillä pilaantuneista maista aiheutuvat vaikutukset ilmaan ja ilmastoon. Näistä maista saattaa merkittävässä määrin haihtua keveimmät öljyhiilivetyjakeet ilmaan. Näillä yhdisteillä katsotaan yleisesti olevan vaikutusta myös kasvihuoneilmiön voimistumiseen. Samoin näistä välivarastossa tai käsittelyä odottavista maamassoista saattaa aiheutua tilapäisesti hajuhaittoja lähialueilla.

Arviointiselostuksen sivulla 64 todetaan, että kalliolouhoksen ja kiviaineksen murskauksessa syntyy melko suuria pölypäästöjä ja että sallitut pitoisuusarvot alitetaan lähimmissä häiriintyvissä kohteissa, muttei kuitenkaan kerrota mitkä ovat nämä pitoisuusarvot. Nämä arvot olisi tullut esittää ja perustella miten on päädytty siihen toteamukseen, että pitoisuusarvot alittuvat häiriintyvissä kohteissa.

Käsittelylaitoksen toimintaa koskevassa ympäristölupahakemuksessa on syytä esittää tarkemmin eri käsittelytoiminnoista aiheutuvat päästömittaukset ja kertoa tarkemmin mihin olettamuksiin ja tietoihin tulokset perustuvat sekä esittää tarvittaessa laskennalliset mittaukselliset häiriintyvissä kohteissa.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja elinoloihin

Käsittelykeskuksen rakentamisella ja pilaantuneiden maamassojen käsittelyllä on lähinnä vaikutusta käsittelykeskuksen työntekijöiden terveyteen. Näiden henkilöiden mielipiteitä ja ajatuksia on kuunneltu ja kerätty hyvin. Näiden vaikutusten ehkäiseminen työsuojelullisin menetelmin on keskeisessä asemassa, jotta työntekijöiden turvallinen työympäristö voidaan turvata.

Arviointiselostuksessa on arvioitu riittävästi ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia. Myös näiden vaikutusten ennalta ehkäisyyn ja ilmentymiseen on arviointiselostuksessa ja järjestetyissä tiedotustilaisuuksissa esitetty vähentämistoimenpiteitä.

Kun varsinainen käsittelytoiminta tehdään toiminnalle mahdollisesti myönnettävän ympäristöluvan mukaisesti, ei toiminnasta ennakoon arvioiden pääse syntymään lähialueiden ihmisten terveyteen vaikuttavia haitallisia vaikutuksia.

Merkittävimmät ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvat vaikutukset ovat tässä hankkeessa, kuten myös muissa vastaavanlaisissa hankkeissa, lähinnä koettuihin terveysvaikutuksiin kohdistuvia vaikutuksia. Näiden vaikutusten lieventämiseen ja ennaltaehkäisemiseen kannattaa paneutua kunnolla jo ennen varsinaisen toiminnan alkamista ja erityisesti itse toiminnan aikana.

Arviointiohjelmasta annetussa yhteysviranomaisen lausunnossa kaivattiin melu- ja pölyvaikutusten arviointi tehtävän mahdollisuuksien mukaan laskentamallien avulla. Arviointiselostuksessa ei kuitenkaan ole käytetty em. laskentamalleja, eikä kerrottu minkä vuoksi niitä ei ole ollut mahdollista tai tarpeen käyttää. Arviointiselostuksessa on todettu lukuarvoja, muttei lainkaan miten nämä lukuarvot on laskettu. Näiden laskentakaavojen esittäminen arviointiselostuksessa olisi ollut tarpeen, jotta niiden oikeellisuus olisi ollut tarkasteltavissa.

Taloudelliset vaikutukset

Käsittelykeskuksen rakentamisella on sekä välittömiä että välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Näiden vaikutusten arvioimista ei arviointiselostuksessa ole tarkasteltu juuri lainkaan, vaikka arviointiohjelmasta annetussa lausunnossa sellaista edellytettiin.

Merkittävimmät taloudelliset vaikutukset tulevat varmaankin olemaan halventuneina käsittelykustannuksina, mutta myös kunnostettujen alueiden uudiskäytön mahdollistaminen aiheuttaa välillisesti merkittävät taloudelliset vaikutukset.

Haittojen torjunta ja lieventäminen

Haitallisten vaikutusten torjuntaa ja niiden lieventämistä on tarkasteltu arviointiselostuksessa hyvin seikkaperäisesti ja esitetty toimivia ratkaisuja ja toimintatapoja. Erityisesti koettujen terveysvaikutusten lieventämiseen on esitetty käyttökelpoisia ja hyviä ratkaisuja. Toiminnan avoimuus tulee olemaan merkittävin koettuja terveysvaikutuksia lieventävä tekijä toiminnan aloittamisen ja itse toiminnan aikana.

Ympäristölupahakemukseen tulisi liittää selkeät suunnitelmat siitä, kuinka poikkeuksellisissa sääoloissa, kuten sade, tuuli jne., toiminta järjestetään siten, että hule- yms. vedet voidaan hallitusti johtaa tarvittavaan käsittelyyn.

Vahinkotilanteisiin ja onnettomuuksiin varautuminen

Toiminnassa mahdollisesti syntyvät vahinkotilanteet ja mahdolliset onnettomuudet on arviointiselostuksessa kerrottu vain pääpiirteissään. Koska toiminnassa käsitellään ympäristölle ja terveydelle vaarallisia aineita olisi vahinkotilanteisiin ja onnettomuuksiin varautuminen tullut esittää yksilöidymmin. Esimerkiksi toimintakaavion esittäminen tai vastaava muunlainen esittämistapa, jolla voitaisiin varmistaa, että onnettomuustilanteiden kautta tapahtuvat haitat ympäristölle ja lähialueen asukkaille olisivat mahdollisimman pienet, olisi ollut tarpeen esittää arviointiselostuksessa.

Epävarmuustekijät

Epävarmuustekijät on tuotu hyvin esille kaikilta osin, tosin ne olisi voinut esittää myös itse tekstiosiossa, eikä vain liitteessä 4.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehtojen vertailu on tehty arviointiohjelman ja siitä annetun lausunnon mukaisesti. Arviointiohjelmassa esitettyä vertailumenetelmää on parannettu ymmärrettävämmäksi. Vaihtoehtojen kokonaisvertailua olisi voinut tarkastella myös arviointiselostuksessa, joskin vaikutusten merkittävyystarkastelulla ja niiden vertailulla taulukosta pääsee myös kokonaiskuvaan vaihtoehtojen välisistä eroista, joskin ei niin selvästi kuin se olisi esitetty kootusti tekstiin.

Vaikutusten seurantaohjelma

Käsittelylaitoksella tullaan käsittelemään monin eri tavoin pilaantuneita maita. Osa näistä maista saatetaan luokitella ongelmajätteiksi. Tämän vuoksi toiminnan seurantaan ja mahdollisten vaikutusten seuraamiseksi laadukkaan ja kattavan seurantaohjelman tarpeellisuus on erityisen tärkeä.

Merkittävimmät vaikutukset saattavat ilmetä ennakkoon arvioiden joko pintavaluntavesien tai pölyn kautta. Seurantaohjelmassa on esitetty näiden osalta riittävän hyvin, kuinka seurantaa tehdään. Koska täysin tarkkaa kuvaa toiminnasta ei vielä ole olemassa on tarpeen tarkastella seurantaohjelmaa ja sen sisältöä suunnitelmien tarkentumisen yhteydessä.

Koska rankkasateet saattavat olla merkittävin mitoitustekijä toimintaan liittyvälle laskeutusaltaalle, tulisi harkita myös seurannan tekemistä alapuolisista ojista rankkasateiden jälkeen.

Pölyn osalta tulee vielä tarkentaa toimintaa koskevassa lupahakemuksessa, onko kyseessä laskeuma- vai leijumamittaukset. Molempia mittausmenetelmiä saatetaan tarvita, mutta näiden tarveharkinta tulee tehdä lupahakemuksessa ja sen käsittelyn aikana.

ARVIOINTISELOSTUKSEN JA YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiselostuksesta on nähtävillä arviointiohjelman ja -selostuksen kanssa kuukauden ajan 03.09.2003 alkaen Iisalmen teknisessä virastossa ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksessa.

JAKELU JA MAKSUT

Tieliikelaitos, Päällyste- ja ympäristöpalvelut, PL 382, 33101 Tampere

Yhteysviranomaisen lausunnosta peritään ympäristöministeriön asetuksen alueellisten ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (1415 / 01) mukainen maksu.

Maksu on 5000 €

Johtajan sijainen
Alueidenkäyttöpäällikkö

Patrick Hublin

Ympäristöinsinööri

Jorma Lappalainen

Liite: Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettäviä käsitteitä

TIEDOKSI: Lausunnon ja mielipiteen lähettäneet
Suomen ympäristökeskus (ja 2 kpl arviointiohjelmia)

**Liite Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamaan lausuntoon koskien
Tieliikelaitoksen Peltomäen pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta
02.09.2003**

Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettäviä käsitteitä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) tarkoituksena on varmistaa, että merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien hankkeiden suunnittelussa ympäristövaikutukset selvitetään riittävällä tarkkuudella ja kirjataan tulevan päätöksenteon pohjaksi. Ympäristövaikutusten arviointi ei siis ole itsessään päätös. Siinä ei oteta kantaa hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien haittojen korvaamiseen haitankärsijälle, eikä siinä myöskään oteta kantaa yksittäisiin yksityiskohtiin. Korvaus yms. vaateet käsitellään hankkeen jatkosuunnittelun ja päätöksenteon yhteydessä, kuten esim. vesi-, ympäristönsuojelu- tai tielain mukaisessa käsittelyssä. YVA-menettelyn tavoitteena on myös lisätä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa suunnitteluun.

YVA-menettelyssä on kaksi vaihetta, arviointiohjelma- ja arviointiselostusvaihe. Arviointimenettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa kerrotaan mm., mitä vaihtoehtoja ja vaikutuksia suunnittelun aikana selvitetään. Ohjelman jälkeen laadittava ympäristövaikutusten arviointiselostus sisältää mm. vaihtoehtojen vaikutukset sekä haittojen ehkäisy- ja rajoittamistoimet.

Yhteysviranomaisen kuuluttaa arviointiohjelman ja arviointiselostuksen vireilläolosta, kerää mielipiteet ja lausunnot ja laatii niiden pohjalta oman lausuntonsa arvioinnin riittävydestä. Kansalaisilla, viranomaisilla ja muilla tahoilla on YVA-menettelyssä mahdollisuus vaikuttaa päätöksenteon pohjana olevan aineiston sisältöön selvitettävien vaihtoehtojen ja ympäristövaikutusten osalta.

Seuraavassa on kerrottu lyhyesti niitä käsitteitä, jota yleensä käytetään ympäristön vaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisessa arviointimenettelyssä:

Ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja/tai välillisiä vaikutuksia, jotka kohdistuvat mm.:

- Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- Maaperään, vesiin, ilmaan ja ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin sekä luonnon monimuotoisuuteen
- Yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- Luonnonvarojen hyödyntämiseen
- Edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioidaan ja selvitetään hankkeiden aiheuttamia ympäristövaikutuksia ja kuullaan niitä, joiden oloihin ja etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Arviointimenettely alkaa hankkeesta vastaavan esittämä arviointiohjelman ja päättyy yhteysviranomaisen antamaan lausuntoon arviointiselostuksesta.

Hankkeesta vastaava on toiminnanharjoittaja, joka on vastuussa arvioitavan toiminnan suunnittelusta tai toteuttamisesta.

Yhteysviranomaisella tarkoitetaan asetuksella säädettyä viranomaista, joka huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään asianmukaisesti. Yhteysviranomaisen kokoaan annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteenvedon ja liittää sen hankkeesta vastaavalle antamaansa lausuntoon. Yhteysviranomaisen on aina asetuksen mukaan alueellinen ympäristökeskus.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on suunnitelma siitä, miten hankkeesta vastaava aikoo arvioida hankkeen toteuttamisesta aiheutuvat vaikutukset, mitä selvityksiä on tarkoitus tehdä arvioinnin pohjaksi ja miten hän aikoo järjestää ihmisten kuulemisen ja osallistumisen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on asiakirja, jossa hankkeesta vastaava esittää tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista, hankkeen aiheuttamista vaikutuksista sekä esittää haittojen vähentämiseksi tekemiään ratkaisuja. Arviointiselostusta laatiessaan hankkeesta vastaava ottaa huomioon yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon.

Osallistumisella tarkoitetaan sitä vuorovaikutusta ja keskustelua, jota käydään hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten sekä hankkeen vaikutusalueella asuvien välillä.